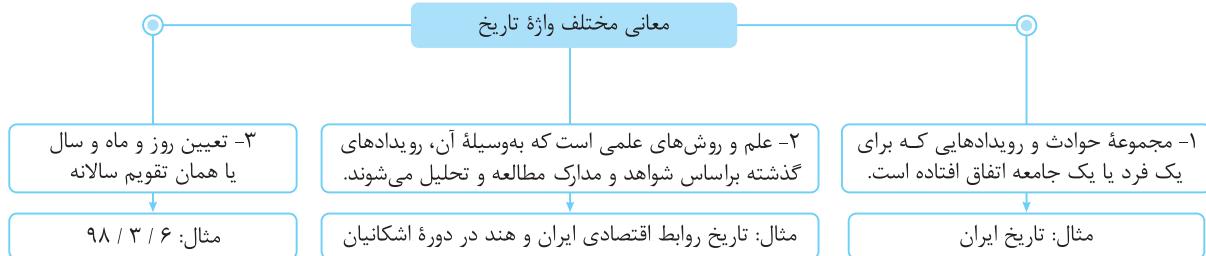

فصل اول: تاریخ‌شناسی؛ کاوش در گذشته

درس اول: تاریخ و تاریخ‌نگاری

تاریخ چیست؟

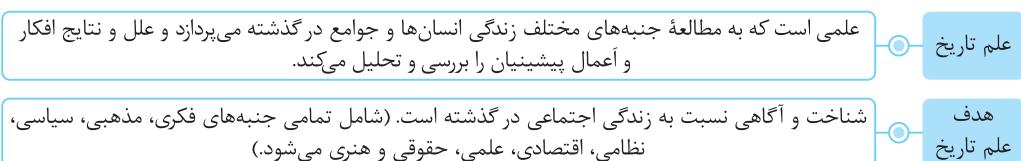

ویژگی‌های رویدادهای تاریخی

- الف دور از دسترس و غیرقابل مشاهده‌اند. به صورت مستقیم قابل درک نیستند؛ از این‌رو باید با استفاده از شواهد و مدارک آن‌ها را شناخت.
- ب تکرار ناپذیرند و قابل تجربه نیستند.
- ج مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطه علت و معلوی دارند.

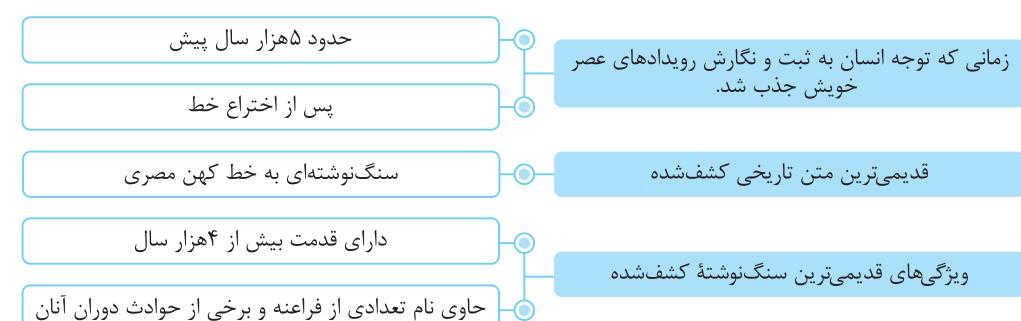
نقش انسان در تاریخ

- انسان در تاریخ نقشی اساسی و محوری دارد.
- رویدادها و تحولات تاریخی درنتیجه کنش (عملکرد و اقدام) متقابل انسان‌ها با یکدیگر و با طبیعت پدید آمده‌اند.
- نهادها، جوامع، کشورها و دریک کلام ← تمدن، پیامد کنش‌های فردی و جمعی انسان‌هاست.

تاریخ‌نگاری و روش پژوهش در تاریخ

پیشینهٔ تاریخ‌نگاری؛ علم تاریخ‌نگاری دارای پیشینه‌ای کهن است.

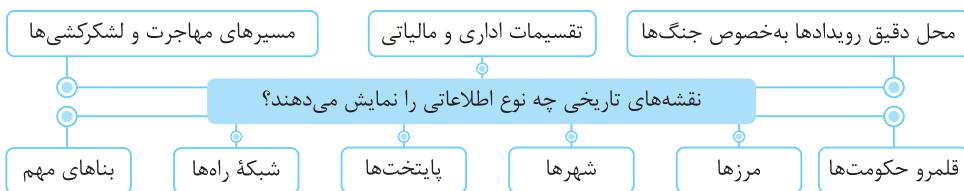

سنگ پالرمو، تکه‌ای بزرگ از یک ستون سنگی یادبود به نام «سالنامه شاهی» مربوط به پادشاهی کهن مصر است. مؤذه شهر پالرمو (ایتالیا)

نقشه‌های تاریخی

از پیامدهای ارتباط جغرافیا و تاریخ

- در دو قرن اخیر با پیشرفت و تکامل شیوه‌های پژوهش در تاریخ، مورخان به اهمیت استفاده از نقشه‌ها پی بردند.
- امروزه نقشه‌هایی از دوره‌های مختلف تاریخی و آثار تاریخی تهیه و ترسیم شده است.
- امروزه از نقشه‌های تاریخی برای ارائه اطلاعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی و دیگر جلوه‌های حیات اجتماعی انسان در گذشته استفاده می‌شود.

(د) افل ۹۹

در تقویم اوستایی دوره ساسانی، مبدأ سال‌شماری براساس کدام رویداد تعیین می‌شد؟ ۳۷

(۱) دوره‌بندی ۱۲۰ ساله (۲) قیام اردشیر علیه اشکانیان (۳) به دنیا آمدن زرتشت (۴) بندهای مهم

(ف) ارج ۹۹

(۱) به تخت نشستن هر پادشاه (۲) هر ۱۲۰ سال، یک ماه به سال اضافه می‌گردند.

(۳) هر چهار سال، یک ماه به سال اضافه می‌گردند.

(ف) ارج ۹۸

در کدام گاهشماری باستانی ایران، هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال اضافه می‌گردند؟ ۳۸

(۱) یزدگردی (۲) اوستایی (۳) دوازده‌حیوانی (۴) سلوکی

(ف) ارج ۹۳

کدام گاهشماری باستانی در هر ۱۲۰ سال، ۳۵ شبانه روز از سال شمسی حقیقی عقب می‌افتد؟ ۴۰

(۱) اوستایی ساسانی (۲) شمسی قمری بابلی (۳) دوازده‌حیوانی (۴) هجری قمری

(د) افل ۸۸

برطبق تقویم هجری شمسی که برپایه تقویم تدوین گردیده، اسماعیل ماه سال است. ۴۱

(۱) یزدگردی - بابلی (۲) یزدگردی - اوستایی (۳) جلالی - بابلی (۴) جلالی - اوستایی

(ف) ارج ۸۸

تقویم هجری قمری که با گسترش اسلام در سرزمین‌های اسلامی به ویژه در ایران رواج یافت، مبتنی بر حرکت است. ۴۲

(۱) زمین به دور ماه (۲) ماه به دور زمین (۳) زمین به دور خورشید (۴) ماه به دور خورشید

(د) افل ۸۷

کدام مورخ اروپایی برای تأثیف اثر تاریخی خود و مشاهده بستر جغرافیایی رویدادهای تاریخی مورد نظر خویش به مسافرت‌های دور و درازی دست زد؟ ۴۳

(۱) توین بی (۲) هرودت (۳) گیویون (۴) مارتین نیلسون

(د) افل ۸۶

نام ماه‌های سال خورشیدی از کدام تقویم باستانی اقتباس شده است؟ ۴۴

(۱) اوستایی (۲) مصری (۳) دوازده‌حیوانی (۴) بابلی

(د) افل ۸۵

نخستین سؤالی که در مطالعات تاریخی برای تاریخ‌نگاران مطرح می‌شود، کدام است؟ ۴۵

(۱) رویدادهای تاریخی در چه زمانی و کجا رخ داده‌اند؟ (۲) خط و زبان اولین بار در کجا پدید آمده‌اند؟

(د) افل ۸۴

(۳) اولین سکونتگاه‌های بشر در کدام مکان شکل گرفته‌اند؟

- از دانش‌های عصر خود مطلع بودند.
- ویژگی کاهنان و کاهن اعظم در بین النهرین به عنوان واسطه میان مردم و خدایان عمل می‌کردند.
- از قدرت و ثروت فراوانی برخوردار بودند.
- کاهنان در آغاز، پیشوایی دینی را به همراه فرمانروایی سیاسی بر عهده داشتند، اما سرانجام فرماندهان نظامی، قدرت را به دست گرفتند و حکومت را در خانواده خود موروثی کردند.

صنعت

زبان و خط سومری

به گمان برخی از باستان شناسان، سومریان **مختصر خط** بوده‌اند و نخستین نوشته‌های جهان متعلق به آنان است. از سومریان لوح‌های گلی زیادی به خط میخی و زبان سومری به جا مانده که برخی از آن‌ها حاوی آثار ادبی است؛ مانند افسانه گیلگمش

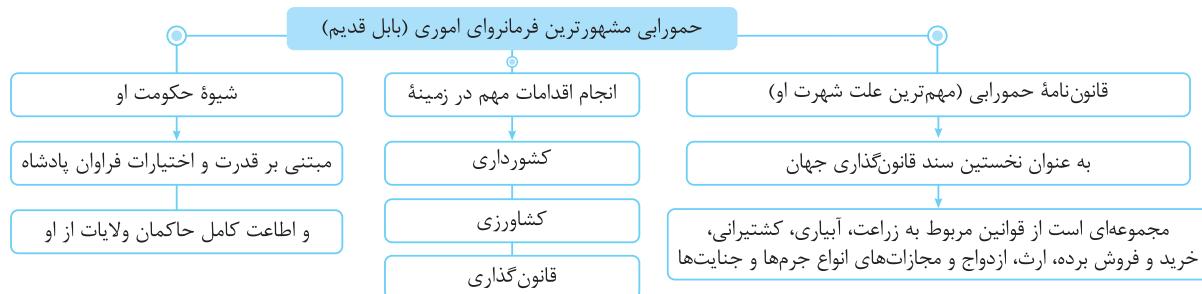
۲- آگَّد

در حدود ۴۰۰ ق.م.، قوم آگَّدی به فرماندهی سارگُن در مرکز بین النهرین برکشور - شهرهای سومری مسلط شدند.

- امپراتوری بزرگی تشکیل داد و سرتاسر بین النهرین را (از سواحل شرقی دریای مدیترانه تا کوه‌های زاگرس) زیر سلطه خود درآورد.
- سارگُن مردمانی را که دارای اندیشه، آداب و رسوم، صنعت و هنر گوناگون بودند، متحده ساخت و موجب تبادل بیشتر فرهنگ و تمدن در بین النهرین شد.
- امپراتوری سارگُن حدود ۲ قرن دوام یافت.

۳- بابل

از حدود ۱۹۰۰ ق.م.، قوم آموری قدرت خود را در مرکز بین النهرین گسترش داد و سلسله **بابل قدیم** را تأسیس کرد.

● حمورابی مقام پادشاهی را هدیه‌ای از جانب خداوند به خود می‌پندشت.

● موقعیت مناسب سیاسی و جغرافیایی

- ویژگی‌های شهر بابل
- از مراکز بزرگ تجارت بین‌المللی در جهان باستان
- پایتخت اموری‌ها
- شهری بزرگ و آباد

۴- آشور

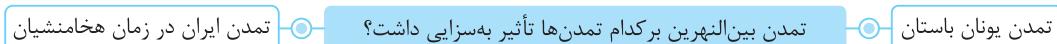
پس از ضعف و زوال حکومت بابل قدیم به قدرت رسید.

قومی جنگجو در شمال بین النهرین بودند.

با لشکرکشی‌های پیاپی به سرزمین‌های همجوار از جمله ایران و غارت و ویران کردن آن‌ها، بر قلمرو و ثروت خود افزودند.

میراث تمدن بین النهرین

ساکنان بین النهرین با پایه‌ریزی تمدنی عظیم، در زمینه‌های مختلف از جمله سیاست و حکومت، قانون‌گذاری، معماری و شهرسازی، هنر، صنعت، خط و ... به موفقیت‌های چشمگیری رسیدند.

- ۱۷۰ کدام اقدام به وسیله شیوه‌نگاری، فرمانروای قبایل چه‌این، در کشور چین انجام گرفت؟**
- (۱) ساخت ظروف چینی (۲) امنیت و آبادانی در راه ابریشم (۳) دستور نابودی آثار کنفوشیوس (۴) حمایت از مبلغان آیین بودایی
- ۱۷۱ با خبر مرگ اسکندر مقدونی، «چندر» با قیام علیه اشغالگران یونانی در حکومت مقندر را تشکیل داد.**
- (۱) هند - گوپتا (۲) چین - موریا (۳) چین - موریا (۴) چین - گوپتا
- ۱۷۲ کدام مورد از اقدامات فرمانروای معروف چینی، شیوه‌نگاری، پس از به قدرت رسیدن در این سرزمین **نمی‌باشد**؟**
- (۱) تکمیل کار بنای دیوار بزرگ چین (۲) از بین بردن آثار کنفوشیوس (۳) گشايش جاده ابریشم (۴) از میان برداشتن حکومت‌های محلی
- ۱۷۳ مجموعه متون دینی آرایی‌ها را چه می‌نامند؟**
- (۱) دایوس (۲) ایندرا (۳) وادها (۴) اوپانیشاد
- ۱۷۴ گستره جغرافیایی تمدن هند باستان شامل چه سرزمین‌هایی است؟**
- (۱) شبه جزیره هند و بخش وسیعی از افغانستان (۲) سرزمین‌های اطراف رود سند تا کوه‌های سلیمان (۳) هندوستان، بنگال و بخش وسیعی از پاکستان امروزی (۴) از خلیج بنگال تا کوه‌های هیمالیا
- ۱۷۵ کدام گزینه درباره تمدن سند **نادرست** است؟**
- (۱) شهرها براساس نقشه دقیق و معماری تقریباً یکسانی ساخته شده بودند. (۲) به کشاورزی متکی بود و ساکنان این منطقه در جلگه‌های حاصلخیز اطراف رود نیل به کشت محصول مشغول بودند. (۳) نشانه‌هایی از رواج صنعت سفالگری و نساجی از این تمدن به دست آمده است. (۴) برخی اشیای متعلق به مراکز تمدنی ایران و بین‌النهرین در کشفیات شهرهای مو亨جودارو و هاراپا وجود دارد.
- ۱۷۶ براساس کاوش‌های باستان‌شناسی پیشینه تمدن باستانی دره سند به چه زمانی بازمی‌گردد؟**
- (۱) ۵ هزار سال پیش (۲) ۷ هزار سال قبل از میلاد (۳) ۱۲ هزار سال پیش
- ۱۷۷ کدام مورد از بنای‌های عمومی ساخته شده در شهرهای مو亨جودارو و هاراپا **نبوغ** است؟**
- (۱) پرستشگاه (۲) آتشکده (۳) حمام (۴) انبار غله
- ۱۷۸ چرا درباره فرهنگ، حکومت و نظام اجتماعی تمدن سند اطلاعات چندانی در دست **نیست**؟**
- (۱) لوح‌ها و نوشته‌های کشف شده از این تمدن تاکنون رمزگشایی نشده است. (۲) کتیبه یا نوشته‌ای از این تمدن بر جای نمانده است. (۳) آراییان پس از سلط بر این مردمان، فرهنگ خود را برآنان تحمیل کردند. (۴) بقایایی به جا مانده از این تمدن در اثر سیل و فعالیت‌های کشاورزی از بین رفته است.
- ۱۷۹ اقتصاد تمدن سند متکی بر چه بود؟**
- (۱) دامداری (۲) تجارت (۳) غارت سرزمین‌های اطراف (۴) کشاورزی
- ۱۸۰ آراییان از کدام سمت وارد هند شدند و در ابتدا بر چه نقاطی از هند مسلط شدند؟**
- (۱) شمال شرق - بر مناطق شرقی و سپس مناطق مرکزی هند مسلط شدند. (۲) شمال غرب - بر بخش‌های شمال هند مسلط شدند و قدرت و نفوذ خود را تا نواحی مرکزی آن کشور گسترش دادند. (۳) شمال شرق - بر بخش‌های جنوبی هند مسلط شدند و قدرت و نفوذ خود را تا مرکز آن کشور گسترش دادند. (۴) شمال غرب - بر بخش‌های شمال هند مسلط شدند و قدرت و نفوذ خود را تا نواحی جنوبی آن کشور گسترش دادند.
- ۱۸۱ نواحی استوایی و مرطوب جنوب هند زیر سلطه کدام قوم بود؟**
- (۱) آرایی‌ها (۲) هاراپاها (۳) هان‌ها (۴) دراویدی‌ها
- ۱۸۲ آرایی‌های هند مانند آرایی‌های ایران، به خدای **نیز عقیده** داشتند.**
- (۱) بودا - درخت مقدس (۲) غیرمادی - مافوق طبیعت (۳) مادی - پیکره خدایان (۴) بودا - خورشید
- ۱۸۳ مهم‌ترین اثر بر جا مانده درباره عقاید آراییان هند چه نام دارد و محتوای آن چیست؟**
- (۱) ودaha - ستایش آفرینش و خدایان (۲) برهمن - ستایش مظاهر طبیعت مانند آسمان (۳) وندیداد - ستایش آفرینش و خدایان (۴) ریگ‌ودا - ستایش آفرینش و طبیعت

● به رئیس دییران و کاتبان، **ایران دبیر بد** یا **دبیران مهست** می‌گفتند که از جمله صاحب‌منصبان عالی‌رتبهٔ تشکیلات اداری ساسانی محسوب می‌شدند.

● افراد و گروه‌های مختلفی به عنوان ندیمان، پزشکان، موسیقی‌دانان و ... در دربار شاهان ساسانی خدمت می‌کردند.

● قلمرویی بود که ساسانیان برآن فرمان می‌راندند.

ایران‌شهر به چندین کورهٔ یا استان تقسیم می‌شد که اعضای خاندان شاهی، افرادی از خاندان‌های بزرگ یا فرماندهان نظامی برآن‌ها حکومت می‌کردند.

قضاؤت و دادرسی

● قوانین مربوط به **نظم عمومی**، **نافرمانی** و **خیانت به شاه** و **کشور** خیلی سخت و بدون ملاحظه حتی در مورد شاهزادگان و دیگر اعضای خاندان شاهی اجرامی شد.

● در سنگ‌نوشته‌های به‌جامانده از شاهان هخامنشی به‌ویژه داریوش یکم، مطالبی دربارهٔ انصاف، عدالت و راستی و اجتناب از دروغ و بیداد به‌چشم می‌خورد.

● برخی از پادشاهان در روزهای معینی از سال، خود به شکایت و دادخواهی مردم عادی رسیدگی می‌کردند.

● قوانین مربوطه قدرت و اختیارات شاه را محدود می‌کرده است.

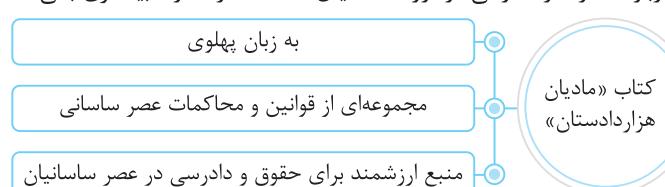
● اشارهٔ هرودت به قانونی ایرانی که براساس آن شاه نباید کسی را که یک‌بار مرتکب جرمی شده به مرگ محکوم کند.

● برخی شاهان هخامنشی مانند کمبوجیه و خشایارشا دربارهٔ قانونی بودن برخی از کارهای خود با قضات شاهی مشورت می‌کردند.

● مبنای قضاؤت در دورهٔ هخامنشی ← ترکیبی از قوانین و شیوه‌های دادرسی اقوام ایرانی و ملت‌های غیرایرانی تابع امپراتوری هخامنشیان

● پادشاهان هخامنشی ملل تابع خود را در تعیین از قوانین و آداب و رسوم خود آزاد می‌گذاشتند.

● دربارهٔ قضاؤت و دادرسی در دورهٔ ساسانیان، اطلاعات و مدارک بیشتری باقی‌مانده است.

● تشریفات قضایی گسترش یافت.

● نقش روحانیان زرتشتی در امور قضایی بیش از قبل افزایش یافت.

● گروهی از روحانیون زرتشتی که با قوانین دینی و احکام عرفی آشنایی داشتند، عهده‌دار امور قضاؤت بودند.

درس چهاردهم: دین و اعتقادات

باورهای کهن آریایی

طبق اساطیر کهن و مندرجات اوستا و سنگ نوشته‌ها، اقوام آریایی مهاجر به ایران مانند آریایی‌های هند، خدایان متعددی را می‌پرستیدند و آن‌ها را **خدا** / **خدایگان**، **آهوره** (سرور) و **أمّرا** (بی‌مرگ) می‌خوانند.

آریایی‌ها برای **خشنودی خدایان**، حیوانات را قربانی می‌کردند و سرودها و نیایش‌های گوناگونی می‌خوانند.
مُغ ← افرادی که مراسم و تشریفات دینی را اجرا می‌کردند.

برای خدایان خوبیش معابد باشکوه نمی‌ساختند.

اعتقاد آریایی‌ها به خدایان ← نفوذ و قدرت خدایانشان محدود به شهر و ناحیه خاصی نمی‌شود، بلکه تمام قلمرو گیتی را دربرمی‌گیرد.
زرتشت ← برخی عناصر طبیعی مانند آب، آتش و خاک را مقدس می‌شمرند.

در میان ایرانیان باستان ظهر کرد.

اطلاع دقیقی درباره زمان و مکان تولد و مرگ این پیامبر ایران باستان در دست نیست.

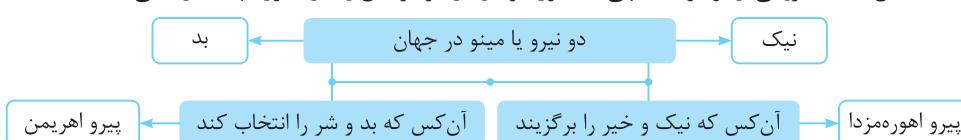
اخبار پراکنده‌ای که درباره زندگانی و سرنوشت او در کتاب اوستا و دیگر متون زرتشیان آمده است ← اغلب جنبه افسانه‌ای دارد تا تاریخی.
نکته بیشتر پژوهشگران احتمال می‌دهند که زرتشت در قرون‌های هفتم و ششم پیش از میلاد می‌زیسته است.

تعالیم زرتشت

اساس تعالیم زرتشت ← یگانگی و پرستش آهوره‌مزدا

آفریدگار آسمان‌ها و زمین، خورشید، ماه، ستارگان، آب‌ها و گیاهان، روشنایی و تاریکی است.
برپایه آموزه‌های زرتشت، آهوره‌مزدا ← هیچ چیز از دایره قدرت و خواست او بیرون نیست.

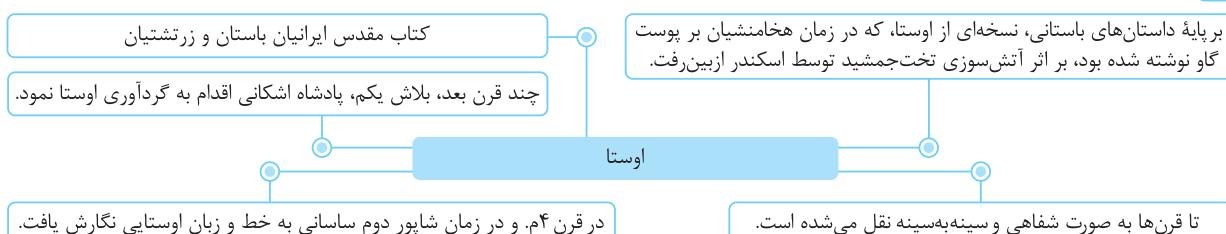
آمشاش‌پندان (جاودانان مقدس) ← گروهی از موجودات الهی که آهوره‌مزدا را در امر آفرینش و اداره امور جهان یاری می‌کنند.

سفراش زرتشت به پیروانش ← مینوی نیک را برگزینند و «پندار نیک»، «گفتار نیک» و «کردار نیک» را سرمشق زندگی خود قرار دهند.

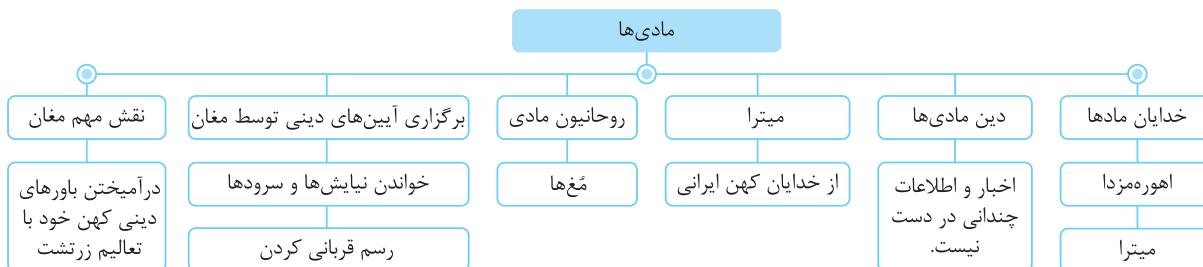
اعتقاد به جهان آخرت و روز واپسین در تعالیم زرتشت ← روزی که درباره اعمال انسان در جهان، داوری خواهد شد. نیکان به گروه یاران آهوره‌مزدا خواهند پیوست و بدان به دوزخ افکنده و برده اهریمن خواهند شد.

نکته اعمالی که توسط زرتشت نکوهش شد ← قربانی‌کردن و کشتار بی‌رویه حیوانات، به ویژه گاو

دین و عقاید ایرانیان باستان از دوران ماد تا ساسانیان

مادی‌ها

مغان به تدریج با پذیرفتن دین زرتشتی، به پیشوایان دینی جامعه زرتشتی تبدیل شدند.

علوم و مراکز آموزش عالی

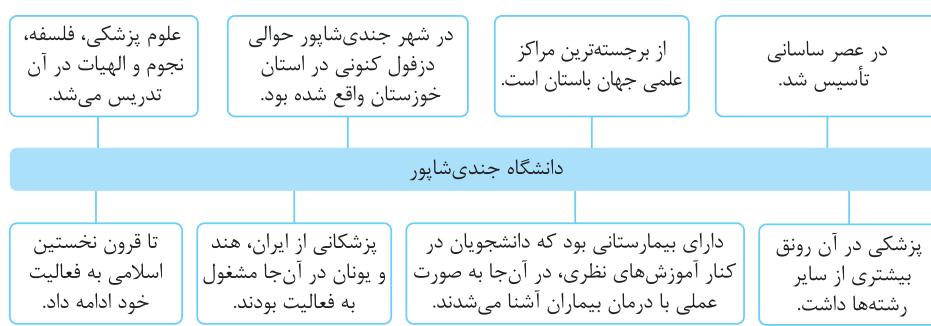
- از مندرجات اوستا، شاهنامه، کتیبه‌ها و گزارش‌های تاریخ نویسان یونانی و رومی استنباط می‌شود، دانش و فرهنگ ایرانیان در سطح بالایی بوده است.
- در کتاب اوستا، مطالب گوناگونی درباره ارش داشت و بزرگداشت دانشمندان وجود دارد و فصلی به دانش اختصاص یافته که در آن مطالعی درباره پژوهشکی، دامپزشکی، ستاره‌شناسی، حکمت، علوم طبیعی، امور اجتماعی و حقوقی بیان شده است.

آموزش در دوران هخامنشیان

- مرکز دانش‌ها و مبادرات فرهنگی بین کشورهای متعدد زمان بود.
- علوم و فنون بین النهرين، مصر، اسلام، هند و آسیای صغیر که جزء قلمرو هخامنشی بودند، با دانش‌های ایرانی آمیخته شدند.
- براساس مندرجات کتیبه‌ها و گزارش‌های مورخان یونانی، خاندان هخامنشی مشوق جدی و پشتیبان دانش و هنر بوده‌اند.

دلایل پیشرفت علمی و فرهنگی ایران در دوره ساسانی

- ۱ علاقه و توجه زیاد شهرباران به نشر علوم، بزرگداشت دانشمندان و رفاه حال آنان
- ۲ علاقه ایرانیان به استفاده از دانش و دستاوردهای علمی مردم دیگر سرزمین‌ها
- ۳ گسترش مبادرات فرهنگی با هند و روم در زمان خسرو انشیروان **نتیجه** پدید آمدن جنبش علمی نیرومندی در ایران
- ۴ علاقه زیاد انشیروان به مباحث فلسفی و دینی **پناه‌دادن** به تعدادی از فیلسوفان یونانی از امپراتوری روم و گفت‌وگوی علمی با آنان

(قرار ۹۹)

۵۵۴ کدام یک از داستان‌های شاهنامه، اصل و ریشه اشکانی دارد؟

- (۱) شاپورگان (۲) بیژن و منیزه (۳) ویس و رامین (۴) هزار و یک شب
- (۹۸) در دوره کدام دولت باستانی، گوسان‌ها داستان‌های ملی و پهلوانی را سینه به سینه به نسل‌های بعدی منتقل می‌کردند؟ **۵۵۵**
- (۱) ایلامیان (۲) اشکانیان (۳) ساسانیان (۴) هخامنشیان
- (۹۰) کدام پادشاه ساسانی، عده‌ای از فلاسفه یونان را که به علت تعصّب مسیحیان روم به ایران پناهنده شدند، به گرمی پذیرفت؟ **۵۵۶**
- (۱) اردشیر اول (۲) بهرام گور (۳) شاپور دوم (۴) انشیروان
- (۱) مادها (۲) آشوری‌ها (۳) آشوبی‌ها (۴) ایلامیان

۵۵۸ لوح‌های گلی کشف شده از تخت جمشید به چه زبانی نوشته شده بودند؟

- (۱) ایلامی (۲) آرامی (۳) میخی (۴) اوستایی
- (۱) زبان دوم نوشتاری در دوران هخامنشی بود. **۵۵۹**
- (۲) زبان نوشتاری و رسمی حکومت و تمدن ایلام بود. **۵۶۰**
- (۳) از این گروه زبانی، آثاری بر جای نمانده است.

کدام گزینه در رابطه با زبان ایلامی درست نیست؟

- (۱) از این گروه زبانی، آثاری بر جای نمانده است. **۵۶۰**
- (۲) از زمان سقوط هخامنشیان تا فتوپاش حکومت ساسانیان، در ایران متداول بوده‌اند.
- (۳) از قدیمی‌ترین زمان تا پایان هخامنشیان در مناطق مختلف ایران رواج داشته‌اند.
- (۴) زبان اوستایی از شاخه‌های این گروه زبانی به حساب می‌آید.

- ۳۴) مهم‌ترین رسالت مورخان چیست؟**
- (۱) فهم دقیق رویدادهای گذشته
 (۲) سنجش صحت مدارک تاریخی
 (۳) سنجش اعتبار آثار تاریخی
- ۳۵) نقد یک خبر تاریخی همان و خبر محسوب می‌شود که در دو مرحله انجام می‌شود.**
- (۱) بررسی اصالت - صحت - سنجش اعتبار و نقد راوی و سنجش اعتبار با استفاده از دستاوردهای علوم تجربی
 (۲) اعتبارسنجی - بررسی اصالت - سنجش اعتبار و نقد راوی و سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی
 (۳) بررسی اصالت - صحت - سنجش اعتبار و نقد راوی و سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی
 (۴) اعتبارسنجی - بررسی اصالت - سنجش اعتبار و نقد راوی و سنجش اعتبار با استفاده از دستاوردهای علوم تجربی
- ۳۶) در نقد یک خبر تاریخی کدام گزینه در مرحله سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی قرار نمی‌گیرد؟**
- (۱) اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی
 (۲) اعتبارسنجی با مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد
 (۳) سنجش اعتبار و نقد راوی
- ۳۷) در کدام روش تاریخ‌نگاری، مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است?**
- (۱) تاریخ‌نگاری روایی
 (۲) تاریخ‌نگاری تحلیلی
 (۳) تاریخ‌نگاری ترکیبی
 (۴) تاریخ‌نگاری موضوعی
- ۳۸) مورخانی چون یعقوبی، ابن مسکویه و بیهقی، کدام عامل را دلیل بربطان و نادرستی یک روایت تاریخی دانسته‌اند؟**
- (۱) عدم تطابق یک خبر با سایر منابع و نوشه‌ها
 (۲) وجود فاصله زمانی و مکانی میان راوی و خبر
 (۳) عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل
- ۳۹) کدام نوع از تاریخ‌نگاری در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر(ص) و صحابه ایشان به کار رفته است و از برجسته‌ترین چهره‌های این نوع تاریخ‌نگاری کیست؟**
- (۱) روایی - طبری
 (۲) ترکیبی - یعقوبی
 (۳) تحلیلی - مسعودی
 (۴) موضوعی - ابن مسکویه
- ۴۰) عبارت «شاید یکی از معایب این سبک از تاریخ‌نگاری این باشد که نویسنده‌گان به دور از هرگونه نقد و انتقاد، هیچ نظری درباره درستی و نادرستی خبرارائه نمی‌دهند.» درباره کدام سبک از تاریخ‌نگاری صحیح است؟**
- (۱) روایی
 (۲) ترکیبی
 (۳) تحلیلی
 (۴) موضوعی
- ۴۱) تاریخ‌نگاری روایی به نوعی از تاریخ‌نگاری گفته می‌شود که مورخ:**
- (۱) روایت‌های مختلف و متعدد را درباره یک موضوع واحد با ذکر اسناد بیان می‌کند.
 (۲) به جای ذکر همه روایات درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه روایتها، یک گزارش واحد از آن‌ها تنظیم می‌کند.
 (۳) ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند.
 (۴) با بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد و نقد آن‌ها، اقدام به تحلیل و تفسیر علل، آثار و پیامدهای آن واقعه می‌نماید.
- ۴۲) از برجسته‌ترین چهره‌های سبک تاریخ‌نگاری ترکیبی می‌توان به صاحب کتاب فتوح البلدان و نویسنده کتاب اخبار الطوال اشاره کرد.**
- (۱) طبری - مسعودی
 (۲) بلاذری - مسعودی
 (۳) ابن مسکویه - دینوری
- ۴۳) از برجسته‌ترین آثار نوشته شده به روش تاریخ‌نگاری تحلیلی می‌توان به کتاب ابوعلی مسکویه و مسعودی اشاره کرد.**
- (۱) تجارب الامم - مروج الذهب
 (۲) فتوح البلدان - اخبار الطوال
 (۳) معادن الجوهر - اخبار الطوال
- ۴۴) یک از مهم‌ترین و مؤثث‌ترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی کدام است؟**
- (۱) استفاده از پژوهش‌ها و داده‌های سایر علوم در تعیین اصالت اخبار
 (۲) مقایسه و مطابقت یک خبر با اطلاعات مندرج در سایر منابع
 (۳) بررسی فاصله زمانی و مکانی راوی خبر با رویدادهای تاریخی

● آگاهی عمر و عاص از وضعیت سیاسی، اجتماعی، آبادانی و ثروت مصر سبب سرکردگی او در سپاه اسلام برای حمله به مصر شد.

● سرانجام، اعراب مسلمان طی نبردهایی با شکست لشکریان رومی، شهرهای مصر را به جنگ و صلح گشودند. بررسی پیمان‌های صلح مصریان با مسلمانان در منابع تاریخی حاکی از شباهت محتوای آن‌ها با قرارداد صلح بیت المقدس است.

● علت فتوحات نیروهای مسلمان در مصر ← عدم مقاومت مردم آن سرزمین در برابر سپاه اسلام.

نکته رفتار مسالمت‌آمیز پیروان اسلام با مسیحیان در هنگام فتح شام + امید به آزادی مذهبی زیر سایه حکومت مسلمانان ← در عدم اتحاد مصریان با رومیان تأثیر به سزاگی داشت.

■ ازین رفتن سلطه و نفوذ سیاسی - نظامی امپراتوری روم شرقی در مصر

■ در امان ماندن شام از خطر هجوم رومیان

■ فراهم شدن زمینه پیشروی مسلمانان در سایر مناطق آفریقا

مهم‌ترین علل پذیرش اسلام توسط مردم سرزمین‌های مختلف

- ۱) جاذبیه پیام جهانی اسلام که همه انسان‌ها را بدون توجه به رنگ پوست، زبان، فرهنگ و طبقه اجتماعی شان مخاطب قرار می‌داد.
- ۲) اسلام همه مردم را به عمل به شریعتی سهل و ساده فرمی خواند.

۱۰۱) یکی از اقدامات مهم امام علی (ع) پس از رسیدن به خلافت، برای بازداشت مخالفان از سرکشی و جلوگیری از جنگ داخلی بین مسلمانان، کدام بود؟

(قرارج ۹۱)

- ۱) مرکز خلافت را از مدینه به کوفه منتقل کرد.
- ۲) مانع ثروت‌اندوزی و تجمل‌گرایی اشراف و بزرگان قربیش شد.
- ۳) از تعصبات مجدد قبیله‌ای و طایفه‌ای درون جامعه اسلامی جلوگیری کرد.
- ۴) درآمدهای فراوان سرزمین‌های فتح شده را بر پایه مساوات اسلامی بین مسلمانان توزیع نمود.

۱۰۲) عصر خلفای نخستین یا راشدین دوره‌ای بود که در آن

- ۱) ۳۰ ساله - جامعه اسلامی توسط پنج نفر از جانشینان پیامبر(ص) با عنوان خلیفه اداره شد.
- ۲) ۲۰ ساله - جامعه اسلامی توسط پیامبر(ص) و صحابه ایشان اداره می‌شد.
- ۳) ۳۰ ساله - اداره جامعه اسلامی توسط پنج نفر از انصار صورت گرفت.
- ۴) ۲۰ ساله - اداره جامعه اسلامی بر عهده گروهی از مسلمانان بود.

خلافت فاطمیان (۲۹۷ - ۵۶۷ ق.ه)

خاندانی از شیعیان اسماعیلی مذهب

اسماعیلیه: شاخه‌ای از مذهب شیعه هستند که اسماعیل پسر امام جعفر صادق(ع) را که قبل از ایشان وفات یافته بود، امام هفتم می‌دانستند.

اسماعیلیان در بین خود انشعاباتی یافتند. یک گروه از آنان اسماعیلیان فاطمی بودند که به استمرار امامت در فرزندان اسماعیل (پسر امام صادق(ع)) معتقد بودند.

نکته خلفای فاطمی خود را از نوادگان اسماعیل، پسر امام جعفر صادق(ع) می‌دانستند.

تأسیس خلافت فاطمیان

در شرایط ضعف و انحطاط خلافت عباسی، یکی از نوادگان اسماعیل، پسر امام جعفر صادق (ص) به نام عبیدالله مهدی، حکومتی را در شمال آفریقا (تونس و مراکش) بنیاد نهاد که به خلافت فاطمیان معروف شد.

خلفای فاطمی، مصر را به تصرف خود درآوردند و شهر قاهره را به عنوان پایتخت خود بنادردند تا با بغداد رقابت کند. سپس منطقه شام را ضمیمه حکومت خود کردند.

قلمرو فاطمیان در زمان **خلافت مستنصر** به لحاظ قدرت سیاسی، شکوفایی فرهنگی و رونق اقتصادی به نهایت اوج و وسعت خود رسید.

از اواخر دوران مستنصر، حکومت فاطمیان دچار ضعف سیاسی و بحران اقتصادی شد.

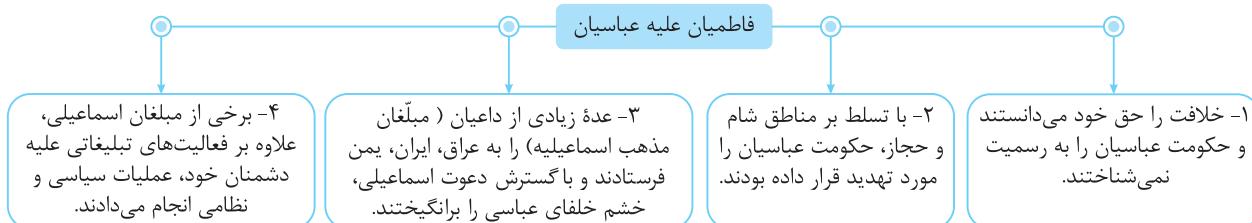
حملات پیاپی سلجوقیان به قلمرو خلافت فاطمی و شروع جنگ‌های صلیبی اوضاع را بدتر کرد.

حکومت فاطمیان توسط صلاح الدین ایوبی منقرض شد.

روابط فاطمیان و عباسیان

روابط این دو سلسله همواره خصومت‌آمیز بود.

فاطمیان

مقابله با خلافت فاطمی از طریق توان سیاسی و نظامی سلجوقیان و دیگر متحدان خود

عباسیان علیه فاطمیان اقدام به تبلیغات گسترده علیه فاطمیان

توسل به ترفندهای مختلف برای جعلی نشان دادن نسب خلفای فاطمی (اینکه از نسل علی(ع) و فاطمه(س) نیستند.)

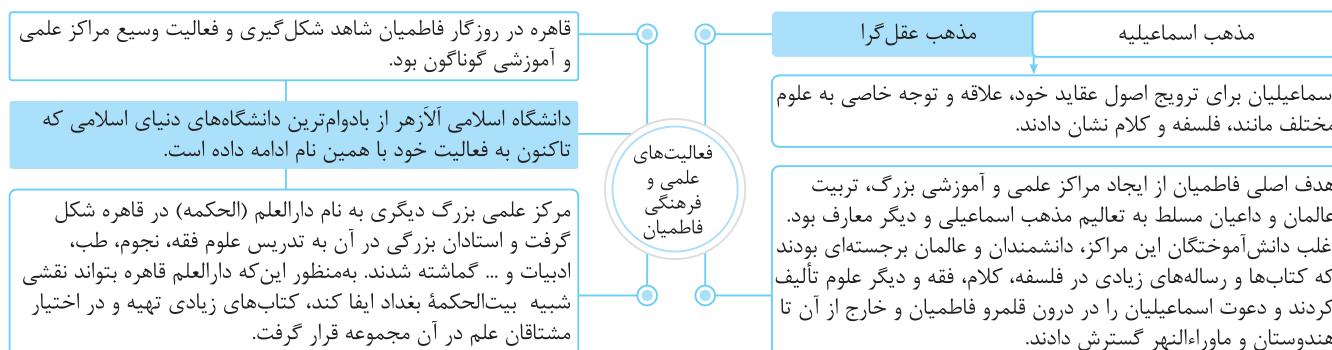
سیاست مذهبی خلفای فاطمی

۱- حمایت از عالمان شیعی

۲- ترویج مذهب تشیع اسماعیلی و آیین‌های شیعی در مناطق تحت سلطه خود

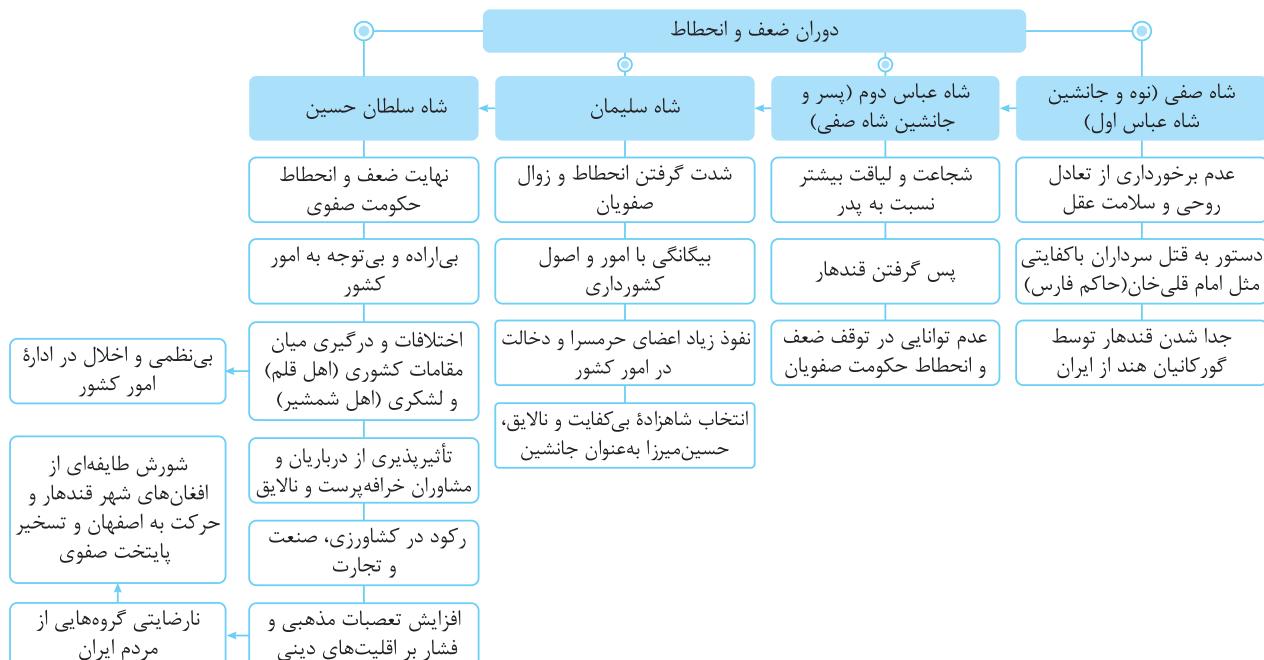
۳- خطبه خواندن به نام امامان خود در شهرهای قلمرو خود

۴- غیر از معبدودی از خلفای فاطمی که محدودیت‌هایی برای پیروان سایر مذاهب از جمله اهل تسنن ایجاد کردند، در بیشتر دوران حکومت فاطمیان اهل تسنن، آزادانه به زندگی و فعالیت دینی و اجتماعی خود مشغول بودند.

- ۲۱۲** بیانگذاران کدام سلسله‌ها به فرمان خلیفه عباسی به حکومت رسیدند؟
- (۱) علویان - صفاریان (۲) طاهریان - سامانیان
 (۳) علویان - آل بویه (۴) صفاریان - سامانیان
- ۲۱۳** نقش دهقانان ایرانی در سده‌های نخست هجری چه بود؟
- (۱) انتقال فرهنگ اسلامی به ایران
 (۲) اداره امور دیوانی مربوط به دستگاه خلافت
 (۳) مقابله با سلطه اعراب
 (۴) مشارکت در امور محلی
- ۲۱۴** روdkی در عصر کدام سلسله می‌زیست؟
- (۱) سامانیان (۲) آل بویه (۳) طاهریان (۴) صفاریان
- ۲۱۵** کدام گزینه درباره عوامل رونق اقتصادی و رشد شهرنشینی در زمان سامانیان و آل بویه **نادرست** است؟
- (۱) برقراری آرامش و امنیت نسبی
 (۲) قرار گرفتن زمام کارها به دست امیران و وزیران با تدبیر
 (۳) زوال تدریجی سلطه سیاسی خلفای عباسی بر ایران
 (۴) استقرار نظام دیوانی منظم و منسجم
- ۲۱۶** پس از ورود اسلام به ایران، چه عاملی سرآغازی بر توجه و حمایت رسمی از زبان و ادب فارسی شد؟
- (۱) مجدوب شدن اعراب مهاجر به فرهنگ ایرانی
 (۲) روی کار آمدن خلافت عباسیان در سده سوم هجری
 (۳) تأسیس حکومت‌های ایرانی در سده سوم هجری
 (۴) تغییر خط و زبان دفاتر دیوانی از عربی به فارسی در زمان خلافت عمر
- ۲۱۷** مهم‌ترین مراکز آموزشی در سده‌های نخستین هجری:
- (۱) مدارس (۲) مساجد (۳) کتابخانه‌ها (۴) دارالحکمه
- ۲۱۸** مرکز کدام سلسله شهرزنگ بود؟
- (۱) صفاریان (۲) طاهریان (۳) زیاریان (۴) آل بویه
- ۲۱۹** در سده‌های سوم تا پنجم هجری کدام بندر مرکز مهم تبادلات اقتصادی منطقه‌ای شد؟
- (۱) سیراف (۲) لنگه (۳) بوشهر (۴) چابهار
- ۲۲۰** یعقوب لیث صفاری فعالیت سیاسی و اجتماعی خود را چگونه آغاز کرد؟
- (۱) شرکت در جنگ‌های خوارج در سیستان
 (۲) مشارکت در جنبش‌های علوی ضد عباسی
 (۳) ورود به سپاه خلیفه در جنگ علیه خوارج
- ۲۲۱** حسن بن زید
- (۱) بیانگذار سلسله زیاریان بود.
 (۲) رویگردهای ازدهی به نام قرنین بود.
- ۲۲۲** چه کسانی در صدد حمله به بغداد برآمدند؟
- (۱) مرداویح - یعقوب لیث
 (۲) امیر اسماعیل سامانی - مرداویح
 (۳) حسن بن زید - علویان و صفاریان
- ۲۲۳** کدام سلسله‌ها ریشه در خاندان‌های کهن دهقانی خراسان و ماوراءالنهر داشتند و دودمان‌های زمین‌داری آن را پایه‌گذاری کردند؟
- (۱) علویان و صفاریان (۲) صفاریان و سامانیان (۳) طاهریان و سامانیان (۴) زیاریان و آل بویه
- ۲۲۴** با ورود اسلام به ایران، زبان **زبان حکومت شد و در عصر زبان و ادب فارسی اوچ گرفت.**
- (۱) فارسی - سامانیان (۲) فارسی - آل بویه (۳) عربی - آل بویه (۴) عربی - سامانیان
- ۲۲۵** رابطه سلسله با عباسیان همواره خصوصت آمیز بود؛ زیرا
- (۱) علویان طبرستان - آن‌ها خود مدعی خلافت بودند.
 (۲) صفاریان - خلیفه حکومت آنان را بر سیستان تأیید نکرد.
 (۳) زیاریان - مرداویح قصد حمله به بغداد و نابودی خلافت عباسی را داشت.
 (۴) آل بویه - بیانگذاران این سلسله با حمله به بغداد بر دستگاه خلافت مسلط شده بودند.
- ۲۲۶** چه عاملی باعث شد که خلیفه عباسی، حکومت سیستان، کابل و بلخ را به یعقوب لیث صفاری بسپارد؟
- (۱) نگرانی خلیفه از شورش احتمالی صفاریان
 (۲) موفقیت یعقوب در سرکوب خوارج و جهاد با کفار مرزهای شرقی
 (۳) حمله یعقوب به نیشابور و از میان برداشتن طاهریان

دوران ضعف و انحطاط حکومت صفوی

نکته شورش افغان‌ها و تسخیر اصفهان تهاجم خارجی محسوب نمی‌شود، زیرا قندهار بخشی از قلمرو صفوی بود.

أنواع اراضي در عصر صفوی	
- در اختیار و تملک والیان ایالت‌ها	۱- اراضی ممالک
- تقسیم این زمین‌ها توسط والیان ایالت‌ها در میان زیرستان خود	
- متعلق به شخص شاه	۲- اراضی خاصه
- از زمان شاه عباس، درآمد این زمین‌ها برای اداره سپاه هزینه می‌شد.	
- وقف توسط مردم یا شاه	۳- اراضی وقفی
- مردم برای جلوگیری از دست‌اندازی حکام، زمین‌هایشان را وقف می‌کردند.	
- بسیار ناچیز	۴- املاک خصوصی
- همواره در معرض مصادره	

- دولت صفوی برای اداره امور از کشاورزان و دامداران مالیات می‌گرفت. (مالیات دامداران تحت عنوان **چوبان‌بیگ** پرداخت می‌شد.)
- قلب اقتصاد شهری **بازار** **فعالیت گروههای مختلف اصناف و پیشه‌وران و صنعتگران** **فروش کالاهای خود** **و در قبال حفظ امنیت** **پرداخت مالیات به دولت**
- از زنده‌ترین و زیباترین بازارهای جهان **بازارهای عصر صفوی**
- از شکوهمندترین بازارهای ایران **بازارهای اصفهان و کرمان**
- در هر بازار راسته‌هایی وجود داشت که در هر کدام یک صنف فعالیت می‌کرد، مثل راسته زرگرهای، تفنجن‌سازها، آهنگران، کلاهدوزان و ...
- رشد فروزان تجارت خارجی و بین‌المللی در دوره صفوی **موجب تبدیل ایران به یکی از کانون‌های مهم تجارت در آسیا** شد.
- استفاده مردم از سکه‌های گوناگون در عصر صفوی در معاملات و دادوستدهای خود که براساس ارزش آن‌ها عبارت بودند از **عيسي**, **محمودي**, **شاهي**, **بيستي** و سکه‌های مسی به نام **غازبک**

دانشمندان اروپایی در قرون وسطاً از طریق ترجمه آثار و نوشه‌های فیلسوفان مسلمان مانند [ابوالعلی سینا](#) و [ابن رشد](#) با اندیشه‌های فلسفی فیلسوفان بزرگ یونان باستان مثل ارسسطو و افلاطون و ... آشنا شدند.

برجسته‌ترین فیلسوف اروپایی در سده‌های ۱۲ و ۱۳ م.

اثبات خدا در کتاب خود با عنوان «أصول الهیات» با استفاده از برهان‌های ارسسطو

توماس آکویناس

نظريات فلسفی او تا قرن‌ها به عنوان فلسفه‌ رسمي کلیسای کاتولیک به شمار میرفت.

فصل چهارم: اروپا در قرون وسطاً و عصر جدید

۳۶۵ در کدام گزینه، وضعیت زندگی سرف‌ها در دورهٔ حاکمیت نظام فئودالیسم در اروپای قرون وسطاً، بدروستی توصیف شده است؟ (راهنمای ۹۹)

۱) صاحبان مزارع کوچک و خارج از محدوده اقتدار فئودال‌ها بودند.

۲) افراد حاشیه‌نشین شهرهای آن دوره بودند و زندگی سختی داشتند.

۳) آن‌ها حق ترک مزرعه و املاک ارباب خود و رفتن به جای دیگر را نداشتند.

۴) در شرایط سخت می‌توانستند مزرعه و املاک ارباب خود را ترک و به شهرها مهاجرت کنند.

۳۶۶ عاملی که سبب جنگ‌های صلیبی بین مسلمانان و مسیحیان، از اواسط قرون وسطاً در سرزمین‌های اسلامی گردید، کدام است؟ (راهنمای ۹۷)

۱) پاسخ مثبت پاپ به تقاضای کمک امپراتوری بیزانس

۲) پیروزی بر قیامت سلجوکیان بر روم شرقی (بیزانس) در نبرد ملازگرد

۳) پیشرفت مسلمانان در اندلس (اسپانیا) و اختلافات داخلی آنان با مسیحیان از علل آن بود.

۴) ازدیاد شوالیه‌ها در اروپا که خواستار جنگ در سرزمین‌های دیگر، از جمله سرزمین‌های اسلامی بودند.

۳۶۷ امپراتوری روم یا بیزانس توسط از میان رفت.

۱) غربی - ژمن‌ها

۲) شرقی - ژمن‌ها

۳۶۸ امپراتوری روم در قرن ۴ م بر اثر چه عاملی به دو بخش شرقی و غربی تقسیم شد؟

۱) حملات پیاپی مسلمانان

۲) مشکلات اداری و اقتصادی

۳) بروز جنگ‌های صلیبی

۳۶۹ از جمله پیامدهای تهاجم ژمن‌ها به امپراتوری روم غربی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد، به جز.....

۱) گسترش زندگی روستائی‌شینی

۲) افول شهرنشینی

۳) رکود تجارت

۳۷۰ شارلمانی برای اداره قلمرو خود کدام نهاد اداری دوران امپراتوری روم را احیا کرد؟

۱) سزار

۲) سرف

۳) واسال

۴) کومس

۳۷۱ در دورهٔ پادشاهی شارلمانی، کنت‌ها چه وظیفه‌ای داشتند؟

۱) فرماندهی سپاه

۲) نظارت بر عملکرد کومس‌ها

۳۷۲ کدام مورد از جمله علل بروز جنگ‌های صلیبی نمی‌باشد؟

۱) مشکلات اقتصادی و اجتماعی سرزمین‌های اروپایی

۲) به خطر افتادن موجودیت امپراتوری بیزانس

۳) پیدایش پادشاهی‌های قدرتمند در اروپا و رقابت میان آن‌ها

۳۷۳ پادشاهان نیرومند در اروپا در سده‌های ۱۲ و ۱۳ م به چه منظور به تشکیل ارتش منظم و دائمی اقدام کردند؟

۱) جلوگیری از حملات خارجی و حفظ امنیت

۲) ایجاد تمرکز و کاهش وابستگی به نیروی نظامی فئودال‌ها

۳) مقابله با قدرت روزافرون کلیسا

۴) افزایش قدرت اشراف فئودال

۳۷۴ کدام عبارت دربارهٔ فرانک‌ها نادرست است؟

۱) دسته‌ای از ژمن‌ها بودند.

۲) با تصرف قسطنطینیه حکومت خود را بنیان نهادند.

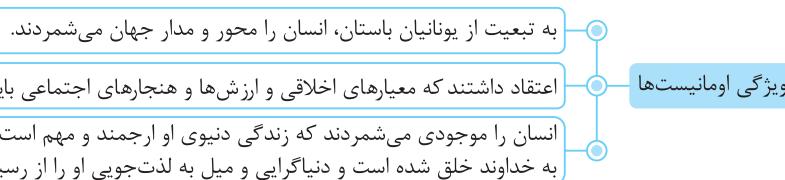
۳) پادشاهی آنان در زمان شارل بزرگ به اوج قدرت رسید.

دستاوردها و تحولات رنسانس و عصر جدید

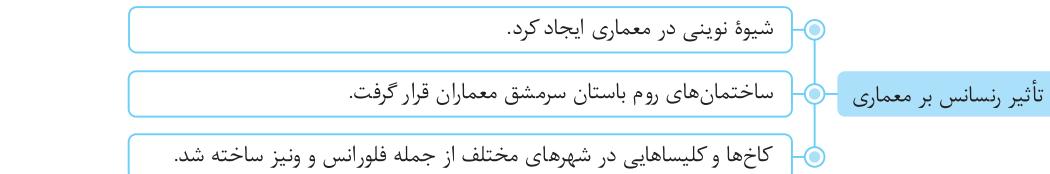
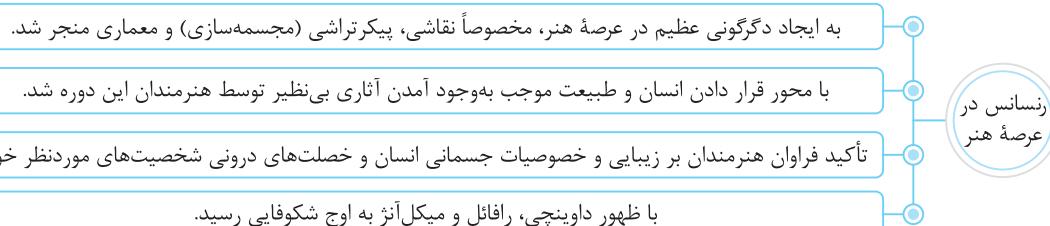
رنسانس تحولی ساده یا گونه‌ای شکوفایی معمولی نبود، بلکه شیوه‌ای از تفکر و فرهنگ متفاوت بود که ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی اروپاییان را به تدریج دگرگون کرد و نظام فکری، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی نوینی را پی افکند.

۱- گسترش اندیشه اومانیسم (انسان‌گرایی)

یکی از وجوده مهم تفکر رنسانس که ریشه در فرهنگ یونان باستان داشت ← حرمت نهادن به اعتبار و ارزش انسان و تصدیق استعداد و توانایی‌های او بود که اومانیسم (انسان‌گرایی) نامیده می‌شود.

❷ تفکر اومانیستی و گرایش‌های انسان‌گرایانه بیش از همه در قلمرو ادبیات، هنر و معماری و تعلیم و تربیت انعکاس یافت و به نهضت ادبی و شکوفایی هنر و معماری در ایتالیا منجر شد.

۲- تحولات علمی

در عصر رنسانس و قرون جدید، نگرش علمی اروپاییان در نتیجه آشنایی با پیشرفت‌های علمی مسلمانان + اشاعه اندیشه‌های اومانیستی تغییر یافت.

❷ قرار گرفتن علوم طبیعی و روش‌های علمی مبتنی بر مشاهده و تجربه در کانون توجه طالبان علم و معرفت

❸ مطرح شدن نظریات علمی جدید و صورت گرفتن اختراعات مهم

❶ **نیکلاس کوپنیک:** اواسط قرن ۱۶ در رساله گدش اجرام سماوی نظریه «پرخش زمین به دور خورشید» را مطرح کرد. (پیش از این براساس نظریه «زمین مرکزی»

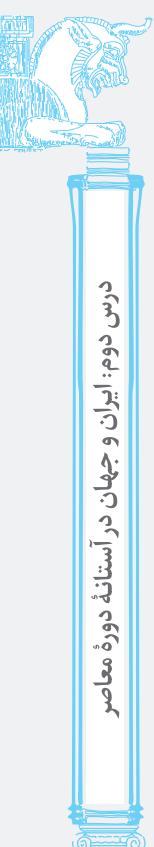
بطلمیوس، باور کلیسا و دانشمندان برثبات زمین و چرخش خورشید برگرد آن بود.)

❷ **کالیله:** اختراع تلسکوب - استاد دانشگاه پیرزا - تأیید فرضیه‌های کوپنیک

❸ گسترش روابط اروپاییان با جهان اسلام از دوره جنگ‌های صلیبی به بعد سبب تحول پژوهشکی و داروسازی در اروپا شد.

بررسی
معنای
کتاب
تاریخ
هنر

(دلفل ۹۹)

کدام مورد، درباره وضعیت طبقه متوسط جامعه فرانسه در آستانه انقلاب آن کشور در اوخر قرن ۱۸، درست است؟ ۲۳

- علاقه اصلی آن‌ها زمین‌داری بود و از پرداخت مالیات معاف بودند.
- به دلیل وجود آرامش و امنیت در کشور، از نظام سلطنت رضایت داشتند.
- به کارهایی چون وکالت و نویسنده اشتغال داشتند و اغلب تحصیلکرده بودند.
- بیشتر اعضای این طبقه باساد و تحصیلکرده و از معافیت مالیاتی برخوردار بودند.

(فاجعه ۹۹)

کدام گزینه، از مهم‌ترین پیامدهای ظهور انقلاب صنعتی در کشورهای اروپایی است؟ ۲۴

- دخالت در امور کشورهای دیگر
- شتاب گرفتن و گسترش استعمار
- غارت ثروت سرزمین‌های ثروتمند تحت سلطه رقابت شدید استعمارگران برای تصرف سرزمین‌ها

کدام کشورهای اروپایی با ضعف امپراتوری عثمانی در قرن ۱۸، برای کسب منافع و به بهانه دفاع از حقوق اقلیت‌های قومی و مذهبی در امور داخلی ۲۵

(فاجعه ۹۸)

این کشور دخالت می‌کردند؟

- اتریش، روسیه، آلمان، انگلیس، هلند
- انگلیس، فرانسه، هلند، اتریش
- اتریش، روسیه، آلمان، انگلیس
- حکومت تزاری روسیه که با سقوط دولت صفوی بخش‌هایی از شمال ایران را تصرف کرده بود، با روی کار آمدن نادرشاه به کدام روش روی آورد؟ ۲۶
- برای رفع اختلافات ایران با عثمانی، از اقدامات نادر حمایت کردند.
- با اعزام نیروهای نظامی به منطقه قفقاز، گرجستان را تصرف کردند.
- با ملاحظه شجاعت و قدرت نظامی نادر، پیش از برخورد نظامی، نیروهای خود را از ایران بیرون بردند.
- حاکم وقت گرجستان را علیه شاه افشار تحریک کرد، تا از فرمان حکومت ایران سریچی کند.

پس از سقوط دولت صفوی، افغان‌ها به چه علت نتوانستند حاکمیت مقندری در ایران تشکیل دهند؟ ۲۷

- عدم آشنایی با اصول کشورداری
- هرج و مرج و آشوب‌های داخلی
- حملات پی‌درپی نادر افشار
- اشغال ایران توسط روسیه و عثمانی

کدام گزینه از شرایط نادر افشار برای پذیرش سلطنت نیست؟ ۲۸

- موروثی شدن سلطنت در خاندان او
- حل اختلافات مذهبی با دولت عثمانی
- حمایت نکردن بزرگان و رؤسای طوايف از خاندان صفوی
- پذیرش مذهب سنّی به عنوان مذهب رسمی کشور

چگونه کریم خان زند موجبات آرامش و رونق و آبادانی را در قلمرو خویش فراهم آورد؟ ۲۹

- پرهیز از سیاست لشکرکشی و جنگ
- استفاده از مشاوران آگاه و با تدبیر
- مصالحه با اقلیت‌های دینی و مذهبی
- پرهیز از استبداد و زورگویی

کدام گزینه درباره روابط خارجی ایران در دوره افشاریه و زندیه نادرست است؟ ۳۰

- مناسبات سیاسی و اقتصادی ایران با جهان خارج در دوران افشاریه و زندیه نسبت به عصر صفوی کاهش چشمگیری داشت.
- مهم‌ترین مسائل خارجی ایران در دوره افشاریه و زندیه برخوردهای سیاسی - نظامی با روسیه و عثمانی بود.
- معاہدة صلح بین عثمانی و نادرشاه تا اوایل حکومت کریم خان زند که سپاه ایران بصره را تصرف کرد، دوام داشت.
- در دوران افشاریه و زندیه مناسبات سیاسی، اقتصادی و ارتباطات فرهنگی ایران با کشورهای اروپایی چندان رونقی نداشت.

حاکومت نادرشاه برچه امری متکی بود؟ ۳۱

- اقتدارگرایی مطلق شاه و تمرکز بر امور نظامی و ارتش
- تأکید بر وزارت و دیوان‌سالاری
- تلاش برای حل اختلاف با دولت عثمانی و روسیه
- گسترش فتوحات و قدرت نظامی ارتش

به چه علت سازمان اداری و دیوانی ایران در عصر افشاریه و زندیه اعتبار و قوت سابق را نداشت؟ ۳۲

- اقتدارگرایی مطلق شاه
- حملات مداوم روسیه و عثمانی به ایران
- نارضایتی عمومی از حکومت‌های مذکور

(پارچه ۹۹)

در دوره قاجار قضات محاکم شرع، کدام دسته از دعاوی و اختلافات را رسیدگی و حل و فصل می‌کردند؟ ۴۸

- ۱) دعاوی ملکی، ارث و سرقت ۲) دعاوی ملکی و ارث ۳) ارث، نزاع و دعاوی خانوادگی ۴) سرقت، نزاع و دعاوی خانوادگی

آقامحمدخان قاجار پس از کدام اقدام در تهران تاجگذاری کرد؟ ۴۹

- ۱) غله بر کریم خان زند ۲) سرکوب طغیان حاکم گرجستان

- ۳) برچیدن افراد ایل قاجار ۴) متحد کردن افراد ایل قاجار

علت لشکرکشی آقامحمدخان قاجار به منطقه قفقاز چه بود؟ ۵۰

- ۱) دست یابی به غنایم آن جا ۲) برچیدن بساط حکومت جانشینان نادر

- ۳) برقرار کردن نظام و امنیت ۴) برانداختن حکومت زندیه

کدام عبارت درباره فتحعلی شاه درست است؟ ۵۱

- ۱) سال‌های پایانی سلطنت فتحعلی شاه به سرکوب شورش‌های داخلی و تحکیم پادشاهی در خاندان قاجار گذشت.

- ۲) در دوران سلطنت نسبتاً کوتاه‌واری، حکومت قاجار با روسیه و انگلستان و فرانسه مشکلاتی داشت.

- ۳) وی در حفظ یکپارچگی کشور و سامان‌دادن به اوضاع داخلی موفق نبود.

- ۴) او در مقابله با تهاجم نظامی و نفوذ سیاسی کشورهای اروپایی شکست خورد.

در دوران صدارت کدام وزیر، حکومت قاجار تحت نفوذ قدرت‌های روسیه و انگلستان قرار گرفت؟ ۵۲

- ۱) قائم مقام فراهانی ۲) حاجی میرزا آقاسی ۳) میرزا تقی خان فراهانی ۴) میرزا حسین خان سپهسالار

امیرکبیر با استفاده از تجربیات سیاسی ارزشمند خود، چه کرد؟ ۵۳

- ۱) با ایستادگی در برابر زیاده‌خواهی انگلیسی‌ها مانع نفوذ بیگانگان شد.

- ۲) برنامه منسجمی برای اصلاح امور سیاسی و اقتصادی کشور تهییه کرد.

- ۳) تلاش‌هایی را برای کاستن قدرت شاه و دخالت درباریان در امور کشور انجام داد.

- ۴) قراردادهای سیاسی و تجاری را با کشورهای اروپایی منعقد کرد.

کدام یک از صدر اعظم‌های ناصرالدین شاه مشوق شاه برای سفر به فرنگ واخذ تمدن اروپایی بود و چرا برنامه‌های او به جایی نرسید؟ ۵۴

- ۱) میرزا تقی خان فراهانی - مخالفت‌های داخلی و رفاقت‌های استعماری ۲) میرزا حسین خان سپهسالار - مخالفت‌های داخلی و تردیدهای شاه

- ۳) میرزا تقی خان فراهانی - توطئه و دسیسه‌های مخالفان داخلی و خارجی ۴) میرزا حسین خان سپهسالار - کارشکنی‌های خارجی و نبود افراد متخصص

ناصرالدین شاه در آستانه پنجاه‌مین سالگرد سلطنتش توسط چه کسی کشته شد؟ ۵۵

- ۱) میرزا رضا کرمانی ۲) میرزا آقاخان کرمانی ۳) میرزا نظام‌الاسلام کرمانی ۴) سید جمال‌الدین اسدآبادی

کدام گرینه از علل ناکامی شاهان قاجار در به کار بستن قدرت استبدادی و اختیارات نامحدود خود نیست؟ ۵۶

- ۱) نبود ارتش ثابت و حرفه‌ای ۲) نفوذ اجتماعی و دینی روحاً نیت و مراجع شیعه

- ۳) نفوذ و دخالت قدرت‌های استعمارگر ۴) وجود نظام اداری منسجم و کارآمد

نتیجه اصلاحات عصر ناصری چه بود؟ ۵۷

- ۱) منجر به نهضت مشروطه شد.

- ۲) تغییرات بنیادینی به وجود آورد.

- ۳) با مخالفت دولت‌های روسیه و انگلیس مواجه شد.

شاهان قاجاری از چه طریقی به دنبال گسترش نفوذ و استحکام سلطنت خود بودند؟ ۵۸

- ۱) استبداد مطلق ۲) برقراری پیوند ازدواج با خاندان‌های مهم حکومتی

- ۳) واگذاری امتیازات اقتصادی به استعمارگران ۴) دوستی با علماء و مراجع شیعه

کدام گرینه از وزارت‌خانه‌های اوایل عصر قاجار نیست؟ ۵۹

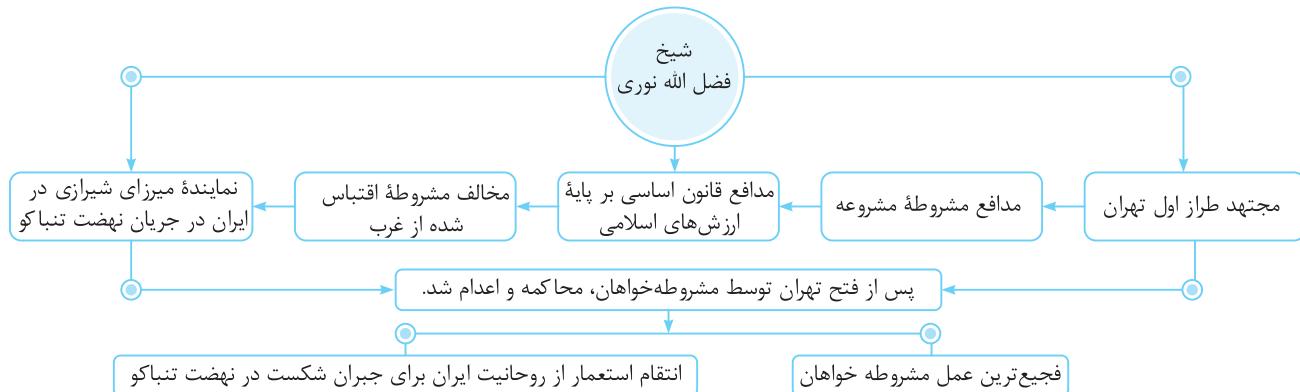
- ۱) عدلیه ۲) امور داخله ۳) مالیه ۴) امور خارجه

نیروی قزاق در کدام مورد کارایی لازم را نداشت؟ ۶۰

- ۱) نگهبانی از شاه ۲) مراقبت از خاندان سلطنتی ۳) دفع شورش‌های داخلی ۴) دفاع از کشور در مقابل دشمنان

قدرت گرفتن جریان جدید در انقلاب مشروطه و اختلافات داخلی

- پس از فتح تهران، مجلسی مشکل از گروهی از سران و رؤسای مجاهدان، شاهزادگان و اعیان تشکیل شد. ← محمدعلی شاه را از سلطنت خلع و بدون محاکمه و حتی با پرداخت حقوق سالیانه راهی بندر اُدسا در روسیه کردند + احمد میرزا (پسر ۱۲ ساله محمدعلی شاه) را به سلطنت برگزیدند.
- تشکیل دولت جدید و رسیدن جمعی از مستبدان و مرتعان به مقامات حکومتی موجب خشم و نارضایتی مشروطه خواهان تبریز به خصوص ستارخان و باقرخان شد.

تشدید اختلاف و درگیری میان مشروطه خواهان

- پس از اعدام شیخ فضل الله اختلاف میان دو حزب «اعتدالیون» و «دمکرات» که اکثریت نمایندگان مجلس را تشکیل می‌دادند بالا گرفت.

نکته سید عبد الله بهبهانی توسط دمکرات‌ها ترور شد.

مجلس نوپای مشروطه و مداخله بیگانگان

- طبق تصمیم دوره دوم مجلس عده‌ای کارشناس آمریکایی برای اصلاح اداره دارایی و خزانه‌داری، یک فرانسوی برای دادگستری و چند سوئدی برای ژاندارمری استخدام شدند.

- مورگان شوستر آمریکایی با اختیاراتی که مجلس به او داده بود، شروع به انجام اصلاحات دامنه‌داری کرد اما ← اقدامات او موجب خشم روسیه و انگلستان شد.
از این رو روسیه طی اخطاری اعلام کرد که در صورتی که دولت ایران ظرف ۴۸ ساعت به خواسته‌های او تن ندهد، ایران را اشغال خواهد کرد.

- مجلس، اخطار روسیه را رد کرد اما ← صمصم السلطنه (نخست وزیر وقت) از ترس اشغال پایتخت، تسليم و مجلس را منحل کرد.

- نکته پس از انحلال مجلس دوم، آیت الله آخوند خواسani (مرجع بزرگ شیعه مقیم عراق) به همراه جمعی از عشیره‌های شیعه عراق آماده عزیمت به ایران شد اما در شب قبل از حرکت، به طرز مشکوکی از دنیا رفت.

تاریخ
جهان
کنکور
پایه
دوازدهم

- ۱۲۷ کدام گزینه از مهم‌ترین تحولات تاریخ جهان به‌ویژه اروپا در قرن ۱۹ نیست؟**
- (۱) تداوم و گسترش رقابت‌های استعماری
 (۲) رشد اندیشهٔ ملی‌گرایی
 (۳) ظهور قدرت‌های جدید
 (۴) شروع انقلاب صنعتی
- ۱۲۸ کدام کشور با وجود عقب‌ماندگی علمی - فرهنگی از کشورهای اروپای مرکزی و غربی، در قرن ۱۹ قدرت نظامی خود را به‌طور فوق العاده‌ای بالا برد؟**
- (۱) روسیه
 (۲) آمریکا
 (۳) پروس
 (۴) عثمانی
- ۱۲۹ کدام گزاره درباره مقاومت‌های مردمی علیه استعمار در نقاط مختلف جهان در قرن ۱۹ م درست است؟**
- (۱) قیام امیرعبدالقادر در مقابل انگلستان
 (۲) مبارزات مردم الجزاير بر ضد ارتش فرانسه
 (۳) شورش سپاهیان مسلمان هند به رهبری گاندی در هندوستان
 (۴) جنبش استقلال طلبی مردم آمریکای شمالی به رهبری بولیوار
- ۱۳۰ ایتالیایی‌ها در نیمه دوم قرن ۱۹ تحت تأثیر چه عاملی و با استفاده از رقابت میان کدام کشورها توانستند ایتالیا را متعدد سازند؟**
- (۱) اندیشهٔ آزادی خواهی - اتریش و فرانسه
 (۲) اندیشهٔ ملی‌گرایی - اتریش و انگلستان
 (۳) رهبری پاپ - فرانسه و انگلستان
 (۴) پیامدهای انقلاب صنعتی - فرانسه و ایتالیا
- ۱۳۱ چه کشوری مخالف وحدت آلمانی‌ها بود و شکل‌گیری آلمان متعدد و نیرومند را تهدیدی برای خوبیش می‌شمرد؟**
- (۱) فرانسه
 (۲) انگلستان
 (۳) اتریش - مجارستان
 (۴) عثمانی
- ۱۳۲ امپراتوری آلمان از نظر نیروی دریایی در قرن نوزدهم با کدام کشور رقابت می‌کرد؟**
- (۱) فرانسه
 (۲) اتریش - مجارستان
 (۳) انگلستان
 (۴) روسیه
- ۱۳۳ صدراعظم آهنین لقب چه کسی بود و آلمان با چه هدفی اقدام به انعقاد پیمان سیاسی و نظامی با برخی کشورهای اروپایی کرد؟**
- (۱) بیسمارک - پیشبرد سیاست‌های توسعهٔ طلبانهٔ خود در اروپا
 (۲) ویلهلم اول - ایجاد توارن قدرت در اروپا
 (۳) بیسمارک - خروج از انزوای سیاسی
 (۴) ویلهلم اول - پیان دادن به برتری جویی انگلستان
- ۱۳۴ کدام گزینه از مهم‌ترین عوامل بروز جنگ جهانی اول محسوب نمی‌شود؟**
- (۱) اختلافات مرزی و دشمنی شدید آلمان و فرانسه
 (۲) رقابت بر سر مستعمرات
 (۳) توسعهٔ صنعتی آلمان و رقابت نظامی آن با انگلستان
 (۴) اقدام برای توسعهٔ نفوذ و دخالت در منطقهٔ شبه‌جزیرهٔ بالکان
- ۱۳۵ پس از شروع جنگ جهانی اول به ترتیب کدام کشورها به اتحاد مثلث و اتفاق مثلث پیوستند؟**
- (۱) ژاپن و عثمانی - رومانی و پرنسپال
 (۲) اتریش، مجارستان و ایتالیا - ژاپن و لهستان
 (۳) عثمانی و بلغارستان - یونان و رومانی
 (۴) ایتالیا و بلغارستان - عثمانی و ایتالیا
- ۱۳۶ در سال ۱۹۱۷ چه عاملی موجب افزایش خشم عمومی و شورش علیه حکومت تزاری روسیه شد؟**
- (۱) تجمع ثروت حاصل از برنامه‌های استعماری در دست طبقهٔ اشراف
 (۲) اشتغال نیروی کار در جنگ و به دنبال آن مشکل در تولید کالاهای موردنیاز
 (۳) شکست‌های پیاپی ارتش روسیه در جنگ جهانی اول
 (۴) حمایت دولت آلمان از گروه‌های مخالف و رهبران بلشویک در روسیه
- ۱۳۷ کدام عبارت دربارهٔ بلشویک‌ها نادرست است؟**
- (۱) از گروه‌های مارکسیستی مخالف حکومت تزاری روسیه بودند.
 (۲) رهبران آن‌ها که در جنگ جهانی اول در تعیید بودند به کمک فرانسویان به روسیه بازگشتند.
 (۳) معتقد بودند انجام اصلاحات موردنظرشان به صورت مسالمت‌آمیز امکان‌پذیر نیست.
 (۴) به رهبری لنین تزار روسیه را دستگیر و کشتن و شیوهٔ حکومتی را کمونیستی اعلام کردند.
- ۱۳۸ کدام گزینه دربارهٔ پیامدها و تصمیمات پیمان صلح ورسای در مورد آلمان نادرست است؟**
- (۱) تقسیم مستعمرات آلمان میان متحدین
 (۲) واگذاری بخش‌هایی از خاک آلمان به فرانسه و لهستان
 (۳) محدود نگهداشتن توان نظامی آلمان
 (۴) الزام آلمان‌ها به پرداخت غرامت جنگی